

Nazwa instytucji

Książnica Cieszyńska

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

Artykuł "Skolska hłdka. O vychov v mateskm jazyce..."

Liczba stron oryginału

2

Liczba plików skanów

3

Liczba plików publikacji

3

Sygnatura/numer zespołu

TR 031.093

Data wydania oryginału

1910

Projekt/Sponsor digitalizacji

Dofinansowano ze środków WPR Kultura+

Ministerstwo
Kultury
i Dziedzictwa
Narodowego.

NARODOWY
INSTYTUT
AUDIOWIZUALNY

KULTURA+

Školská hlídka.

O výchově v mateřském jazyce.

V pátém článku svých pojednání o brněnském programu přechází „Arbeiter-Zeitung“ k menšinovým školám. Jako jest na jejich pojednáních vůbec znáti, že chce řešení národnostní otázky odsunouti do jakéhosi příznivějšího budoucna, tak lze něco podobného pozorovati i v pojednání o menšinovém školství. Práví: „Sociální demokracie má dnes v Rakousku docela jinou úlohu řešiti: Ne se ptá o jednotlivé národnostní otázky, nýbrž učiti massy lidu, aby porozuměly, že tato otázka za dnešních mocenských poměrů jest neřešitelná, že jen v rámci úplného přetvoření celé státní budovy, jenom velikým revolučním činem může být rozluštěna.“ Názor tento, jak na první pohled vidno, mohl být vysloven jen německým sociálním demokratem, a to ještě v nestřežené chvíli, pro okamžitou potřebu. Kdyby dělnictvo mělo přejati zásadu v názoru tomto obsaženou, nepotřebovalo by míti na př. své odborové organizace, nemusilo by vésti zápas o zkrácení pracovní doby a své mzdy, nýbrž prostě mělo by čekati, až nastanou jiné mocenské poměry, až bude úplně přetvořována lidská společnost, až bude vykonán veliký revoluční čin. Pro nás, české sociální demokraty, jest takový názor nepřijatelný, předovšim proto ne, že v českých menšinách (nejsou-li většinami) jde o školství českých proletářů, sociálních demokratů, činící významnou složku celé strany nejen svým počtem, ale i vysokým uvědoměním. Z tohoto důvodu není pro nás pravdou, co praví „Arbeiter-Zeitung“ v úvodě svého pojednání, že totiž „v zápase různých mínění (o menšinových školách) nesmí být zapomínáno, že se jedná jen o omezenou otázku omezeného významu, o otázku, dotýkající se zčásti jen malé části pracující třídy.“ Pro nás jest směrnatno, že otázka menšinového školství dotýká se zájmu všeho českého proletariátu: Na jedné straně čeští sociální demokraté s porozuměním pozorují zápas svých soudruhů v menšinách, na nichž se žádá nejen práce, ale i dítě, pozorují jej se zájmem o lidské právo, na druhé straně při nynějších kapitalistických rádech nejsou čeští dělníci doma pracující jisti, neoctnou-li se sami v menšinách a nebudou-li museti pokračovati v boji, který jejich soudruzí počali.

Vyslovili jsme již často, že boj o menšinové školy jest vlastně bojem o nejpřirozenější lidské právo. A opakujeme znovu, že jedná se o vydobytí a o uznání tohoto práva. „Arbeiter-Zeitung“ převádí otázku menšinových škol na otázku řeči, což jest už jen vnější výraz práva. A tu uznává za vhodné uvést následující názor o řeči: „Řeč není nic jiného, nežli dorozumivací prostředek. Stát musí vychovávat děti v té řeči, která dorozumění nejvíce hovoří. Touto řečí může být jen řeč většiny obyvatelstva. Udržování národnostních menšin a jejich řeči jest škodlivé; rodí se z nich národnostní protivy, nacionální jitrění, národnostní boje, ztěžující třídní boj. Boj za národnostní menšinové školy jest proto zamítnouti.“ Názor tento neuvádí „Arbeiter-Zeitung“ ovšem jako názor svůj, nýbrž jako názor „našich starých internacionalistů“, kteří byli vychováni v duchu starého světoobčanství. Jest pravda, že takovýto názor byl hojně mezi dělnictvem v prvních propagačních dobách rozšířen, avšak nejméně byl rozšířen mezi dělnictvem — německým. A jeho uvádění má jistě jen za účel oslabiti co možno vřelost, s jakou se čeští dělníci zasazují o své právo. Naproti tomuto názoru uvádí „Arbeiter-Zeitung“ názor svůj, dle něhož „ve skutečnosti jest uvnitř německé sociální demokracie názor, který chápe otázku menšinových škol jako otázku pedagogickou, jako otázku vyučovací metody.“ Tak také chápeme otázku onu my, jak jsme již několikráte uvedli. Prý i mnozí němečtí soudruzí žádají dle „Arbeiter-Zeitung“, aby mateřská řeč dítěte byla vyučovací řečí, protože při vyučování mateřskou řečí možno očekávati větších výsledků nežli při vyučování řečí, které dítě nezná.“ My už od dávna takto odůvodňujeme boj za menšinové školy, a pravíme znovu, že dělníci musí být vychováni ve svém mateřském jazyce, aby si osvojili co největší vzdělání, aby toto vzdělání co nejvíce zakotvilo v jejich duších, aby co nejvíce vzdělalo jejich rozum, neboť stávají se tak dělníci schopnější a způsobilější bojovati svůj socialistický boj. Výchova v mateřském jazyce jest ta základem a o ni věden jest boj. Vše ostatní jest ta otázkou druhořadou, zejména jest druhořadou složkou menšinových škol učení druhému jazyku. Avšak „Arbeiter-Zeitung“ staví tuto otázku dvojí řeči na místo první. Když zdůraznila významnost výchovy v mateřském jazyce, spěchá hned dodat, že „ovšem jsou všichni němečtí soudruzí přesvědčeni, že na menšinových školách nejen řeč menšiny, ale také řeč většiny byla vyučována.“ Názor tento jest i názorem naším; my žádáme vyučování cizím jazykům nejen na menšinových školách, nýbrž na školách vůbec, nejen jazyka německého, ale i jiných, neboť dobře víme, jaký význam má znalost řeči v životě každého občana a zejména dělníka. Avšak němečtí soudruzí nežádají jen vyučování řeči, nýbrž něco více: „Má-li vyučování (řeči) býti účinné, nesmí řeč většiny býti jen vyučována, ale musí být také vyslovována. Žádáme proto, aby na menšinových školách řeč většiny nejen jako vyučovacímu předmětu bylo učeno, nýbrž aby na vyšších vyučovacích stupních při některém předmětu bylo vyučováno i vyučovací řečí i bylo užíváno.“

Tedy němečtí soudruzí vyslovují se tu pro typ dvojjazyčných, utrakvistických škol. Takovému druhu

škol, pokud víme, nebyli by nepřáteli ani vídeňští křesťanští sociálové. Návrh takový, považován-li jest za praktický, t. j. okamžité potřebě hovoří, není nehoden diskuse. Avšak předem pravíme, že utrakvism znamená pro školní dítě přece ztrátu, neboť jest něčemu předmětu vyučováno v cizím duchu, a že utrakvism pro české školy v Trnovanech, Budějovicích, Brně a konečně i ve Vídni, kde čeští dělníci žijí v souvislých deseti i statisících, byl by stěží odůvodnitelný, kdyby měl býti zaveden jako konečné rozřešení otázky menšinových škol. Neboť nesmíme zapomínati, že české menšiny namnoze jsou většinami, namnoze polovinami, a pokud jsou menšinami, tedy jsou tak silny, že nežadají milosti, nýbrž chtějí právo. Jest nutno pracovati k tomu, aby národnosti o svých kulturních potřebách rozhodovaly samy; a tedy rozhodovati mají i o vyučovací řeči na svých školách. Toho názoru jsou jistě i němečtí soudruzí, nesmí však ho zahazovati před dveřmi menšinové školy. Praktický význam němčiny pro českého dělníka uznáváme a znají jej čeští dělníci v menšinách; avšak způsob, jakým mu má být na školách němčině vyučováno, musí být ponechán k rozhodnutí menšiny.

Pro nás neexistuje otázka výchovy v mateřském jazyce jen pro menšiny, ale všude tam, kde jsou německé školy vedle českých. Čeští rodičové zhusta posílají své děti do německých škol z důvodů na pohled různých, obyčejně však z neporozumění. Pokud tak jednají dělníci, nemůže strana naše klidně k tomu přihlížeti, neboť jasně jest si vědoma své povinnosti vůči dělnictvu, jež musí uvědomovati nejen politicky a hospodářsky, ale i kulturně, a kterému musí ukazovati na význam vzdělání získaného v lidové škole mateřského jazyka. „Arbeiter-Zeitung“ chce nám povinnost tuto zakazovati, neboť praví: „Jestliže otec chce své dítě do německé nebo do české školy poslati, musí o tom ponecháno býti jemu rozhodnutí. Odsuzujeme... odhodlanost zakazovati rodičům právo své děti do školy druhé národnosti poslati.“ Takto souditi mohou jenom němečtí soudruzí, kteří posíláním dětí do cizích škol netrpí a kteří nechtějí na sebe vzíti zodpovědnost uvědomovat a uvést své dělnické stoupence v každém ohledu. Avšak i oni by uznali, že strana jako učitelka a vychovatelka dělného lidu musí ukazovati rodičům správné cesty, kdyby nestaly vedle sebe škola česká a německá, nýbrž škola veřejná a škola reholní.

Ačkoliv na jedné straně chtěli by němečtí soudruzí oddáliti řešení národnostní otázky do mlhavého budoucna, druhé straně přece navrhuji dvojjazyčné typy škol a počítají s nynějšími menšinami, které se namnoze změni u nás ve většiny, jakmile jen zavedeny budou demokratické volební rády do obecních zastupitelstev. Kdybychom s touto okolností nepočítali, hřešili bychom namnoze na budoucnost menšinových svých příslušníků.

Na jednu věc musíme ještě poukázati. Němečtí soudruzí spodobňují spor o národnostní otázku se sporem o formu odborových organizací. K svému pojednání o školské otázce připojují: „Zde ukazuje se nejhlnější kořen separatismu: Prání, české dělníky úplně oddělit od německých, rozdělovací stěnu řeči mezi ně natáhnouti, a tím dorozumění mezi nimi ve společných zájmech přímo znemožniti.“ Zde se znovu ukazuje, že němečtí soudruzí myslí, že zásadám internacionalismu jediné hovoří organizace s německým vedením, a že chtějí i otázky národnostní v Rakousku řešiti vedle potřeb a práv jednotlivých národností, avšak dle svého theoretického lineálu. Pohrdlivý název „separatism“ není vůbec odůvodněn, avšak v otázkách takových, jako jest otázka školská, jest zcela nemístný a způsobilý spornou otázkou zamotávati s jinými věcmi.

—pl.

Z českého západu.

V Plzni, 27. srpna.

Volby do živnostenského soudu. Situace, způsobená ohlášením kandidátky centralistických sekretářů, je dnes již jasna. Není o tom sporu, že na pokus samostatné kandidátky centralistické se dnes celá naše veřejnost dívá jako na útok proti celé straně. Proto také sociálně demokratické organizace ochotně se hlásí k práci na odražení podobné frivolní akce, ba i členové centrálních organizací proti počínání centralistických zřízenců Vlacha a Černého protestují. Oba tito panoši vídeňských zájmů to cítí a proto vydali leták, v němž snaží se zostuditi přední naše soudruhy. Leč ani tímto způsobem si nepomohou, neboť české sociálně demokratické dělnictvo již ví s kým má co dělat. Všeobecně se poukazuje mezi soudruhy k tomu, že když mohlo dojít k dohodě ve III. skupině, kde Vlach a Černý nemají vlivu a kde soudruzi mají pochopení pro společnou věc strany, že tím odsouzení hodnější je nedůstojná hra, jakou Vlach, Černý a jejich společníci sebráli v I. a v II. skupině.

Zatím proti tříštění jednotného postupu strany došlo k velkolepému projevu odborových organizací, soustředěných v Československém odborovém sdružení. Na nedělní poradě, které se účastnilo 132 delegátů z 30 skupin, přijata s nadšením resoluce proti pokusu centralistickému a proti „Proletáři“. Přípravuje se pak druhý veliký projev na čtvrtek 1. září, v kterýžto den o 8. hod. večerní koná se ve velkém sále spolkového domu „Peklo“ plenární schůze všech organizací v Č. O. S. zastoupených. Referují řečníci z Prahy a z Plzně. Soudruzi, agitujte pro největší účast. Každý se prokaž členskou knížkou!

Centralistická skupina kovodělníků konala v neděli rovněž schůzi, na níž bylo učiněno usnesení proti samostatné kandidátce vídeňských sekretářů. Tak soudí samo členstvo ústředních organizací o počínání Vlacha a Černého. — Další projevy proti rozbíjení jednotné akce při volbách učinily organizace krejčí, 4. politická organizace a 6. politická organizace na 14. volebním okrese.

Nezodpovědná činnost vídeňských sekretářů má již za následek, že národní dělníci, kteří jindy pro ostudu ani nekandidovali, účastní se tentokrát voleb a zabývají již agitací. Také ve III. skupině (obchod) Němci doufají, že ve spolku s českými vlasteneckými příručníci docílí úspěchu. Ale naši nepřátelé se přepočítali. Ukážeme, že strana docílí nového velkého vítězství. Soudruzi, do voleb! Všichni na svá místa! Každý buď agitátorem, všichni ve svém okolí horlivou agitací rozvíte pro vítězství oficiální kandidátky strany sociálně demokratické. A v neděli dne 11. září všichni k volbám! Ani jeden hlas nesmí být zmařen, všichni naši stoupenci musí tentokrát splnit svou svatou povinnost a hlasovati tak, jak toho prospěch a čest strany vyžaduje!

Trestní vyšetřování s teroristy dělníků. Poměry ve Škodovce zabývá se konečně již i plzeňské státní zastupitelství. V důsledku trestního oznámení propuštěného dělníka Horáka, který v podání svém označil některé určité osoby, které činí nedovolený nátlak na dělnictvo, nařídilo státní zastupitelství vyšetřování pro zločin násilí, spáchaný vydiráním. Vyšetřování je v proudě, nemožno tudíž o věci prozatím šířeji psáti. Veřejnost může být právem zvědavá na výsledek úředního šetření. Až dosud je pochybné, zda lidé, provádějící vyložené nezákonitosti, budou pohnáni před soud.

Situace horníků v západočeském revíru po nezdařených loňských stávkách a po persekuci, jaká pak se strany závodů i úřadů nastala, není právě růžová. Pracovní poměry se zhoršily měrou nemalou, což má za následek

oznámily, stane se tak v polovici října, kdy dokončeny budou sgrafitové práce na fasádě. Už si nás Pražáci při svých plzeňských návštěvách nebudou dobírat pro lešení, které tolik let hyzdilo náměstí. — Klerikálové s barnumskou reklamou sálali na neděli do Plzně své věrné z celého západu. Utrpěli ale flásko. K „manifestačnímu“ táboru, který dopoledne konali, sešlo se 150 lidí. Místní klerikální list píše o 200 osobách, které se tábora účastnily. To je přece jen trochu málo. — Řiditel úctárny města pan Bílý podal žádost za přeložení do penze. Stalo se tak pro nemoc a také proto, že dosloužil služební dobu. V úřadě svým byl autokrat a všeliké „tajnosti“ ponechával výhradně pro sebe, takže po jeho odchodu nastal chaos v úctárně. — Plzeňské i okolní dělnictvo chystá se k oslavě 25letého trvání spolku pro udržování spolkového domu „Peklo“, která se koná v neděli 4. září. Soudruzi, připravujte velkou účast!

Kladensko.

Z Kladna, 27. srpna.

V neděli konána byla v Libušíně konference horníků, na které usneseno bylo rozeslati požadavky stavěné k Unii severočeskými horníky, na veškeré skupiny kladensko-slánského revíru a žádati, aby skupiny o požadavcích těchto porokovaly a o nich se vyjádřily. Po té svolána bude revírní konference, která rozhodne o dalším postupu v této věci.

Mladočeši svolali na sobotu dne 20. t. m. schůzi, na níž mělo býti jednání o ustavení dělnického odboru národní strany svobodomyšlné v Kladně. Jako referent byl přítomen Josef Soukup z Prahy. Sekce ustavena nebyla a sotva as mladočeské straně dělnické na Kladně pšenice polkete.

Vzlet aeroplanu inženýra Kašpara projektuje na Kladně v neděli 12. září kročehlavský sládek Zachar. Národní dělníci v „Kladenském Kraji“ hrozí zahájit protiaagitaci. Vydají prý proti vzletu leták, podepsaný 80 spolky. Jejich majové a celokrajské manifestace zaznamenávají vždy návštěvu 30—50 osob. Boucharonství jejich na štěstí na Kladně nikdo nebere vážně. Lidé, kteří před několika nedělemi Zacharoví sloužili, dnes, když je vyházeli, hrozí jemu. Nikdo z jistě nebude v těch, kteří přijdou se podívat na vzlet inženýra Kašpara, spatřovati příslušníky Zaharovy Národní Jednoty, tak jako málokdo z těch, kteří výkony aviatika budou chtít shlédnouti, bude se ohlížet na protesty „Kladenského Kraje“.

Čtyři konference mládeže svolány jsou krajským agitačním výborem mládeže a okresními výbory do Kladna, Loun, Berouna a Rakovníka. První konference koná se v Berouně v neděli dne 28. srpna. Jubilejní výstava dělnická 1911. Po konferenci, která rozhodla o pořádání výstavy, přikročuje se k ustavení výstavních výborů a vypracování podrobných plánů výstavních. Výkonný výbor strany i výkoný výbor zemský ku pořádání výstavy daly souhlas. Městská rada žádost o propůjčení projevů pro výstaviště doporučila zastupitelstvu ku schválení.

Z českého východu.

V Pardubicích, 27. srpna.

Obecní lidové lázně. Obec pardubická usnesením obecního zastupitelstva ze dne 24. srpna t. r. koupila od městské spořitelny lázně, které dříve obec měla najaty. Lázně tyto koupeny za 42.874 K. Lázně otevřeny před dvěma lety a slouží zejména dělnictvu a školním dítkám, které na doporučení městských školních lékařů se koupají. Dosud použílo lázní 3200 školních dětí a 4780 dělníků. Dělnické listky opravňující k použití bud vanové nebo parní lázni prodávají se po 40 haléřích, t. j. o polovinu levněji než v lázních soukromých „v Bubenči“. Při převzetí lázní do majetku obce budou tyto znovu upraveny a rozšířeny.

Plenární schůze funkcionářů všech skupin a spolků pardubických, jakož i organizačně činných soudruhů koná se ve čtvrtek 1. září t. r. v Dělnickém domě.

Konfiskace. „Východočeský Obzor“ byl dne 25. srpna opět konfiskován. Až jednou zapomeno censor na pardubickém okresním hejtmanském „Východočeský Obzor“ konfiskovati, budeme jistě překvapeni. Od čísla 28. až do čísla 35., všech 8 čísel za sebou jdoucích bylo konfiskováno. V Pardubicích skonfiskoval okresní hejtmán řeč poslance Píka na říšské radě pronesenou.

Věcná loterie. Při slavnosti XII. kraje v Pardubicích 4. září t. r. konané zrušena byla obvyklá tombola, aby tak předešlo se obtěžování účastníků. Ku slavnosti této prodávají se vstupenky po 30 haléřích, tyto jsou opatřeny čísly a každý majitel této vstupenky účastní se slosování o 200 cenných věstí, z nichž některé mají cenu 30, 20 a 10 K. Jsou to zejména stříbrné hodinky, zlaté náušnice atd. Loterie se účastniti mohou soudruzi z celých východních Čech. Vstupenky co losy dostati možno u všech kolportérů „Východočeského Obzoru“. V Pardubicích prodávají vstupenky důvěrníci továren. Čistý výnos přijde ve prospěch podpůr. fondů a fondů strany.

Z Famílie. Konečně dočká se dělnictvo z Famílie, Studánky, Pardubicek atd. (které za chlebek se ubírá do továren pardubických (Fraukovy, petrolky atd.) zřízení lávky přes Chrudimku. Dosud přecházelo přes zákaz po železničním mostě, kudy projíždí na 60 vlaků ve 24 hodinách. Padlo tu pár lidských životů za obět. Nyní, jak se dovidáme, povolila obec pardubická na zřízení lávky přes Chrudimku obnos